

Skrifstofa Alþingis - nefndarsvið
b.t. Allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10, 150 Reykjavík

Reykjavík 10.12.2020

Efni: Umsögn Sambands íslenskra framhaldsskólanema (SÍF) um þingsályktunartillögu um menntastefnu 2020–2030.

Samband íslenskra framhaldsskólanema, hér eftir SÍF, fagnar nýrri menntastefnu þar sem margt gott er að finna. Að mati félagsins eru allir liðir stefnunnar mikilvægir þótt einhverja megi slípa til en einnig saknar félagið nokkurra atriða sem nefndir verða hér á eftir. Tekið er fram að átt er við framhaldsskólanema þegar rætt er um nemendur í þessari umsögn.

Í inngangi greinargerðar með menntastefnunni segir: „Öflugt og sveigjanlegt menntakerfi skal stuðla að jöfnum tækifærum til náms því allir geta lært og allir skipta máli. Allir hafi tækifæri, á eigin forsendum og án nokkurrar mismununar, til að þroskast og auka hæfni sína.“

Eru þetta stór og mikilvæg orð sem hljóma vel í eyrum hagsmunafélags nemenda. Ljóst er þó að til að svo megi verða þarf samtal og samvinna margra að eiga sér stað og mæta nemendum þar sem þeir eru staddir. Fjölga tækifærum nemenda með fatlanir og þroskahömlun til að sækja sér framhaldsmenntun, bæta aðgengi að skólabyggingum, ekki krefjast þess að nemendur af erlendum uppruna læri dönsku og leyfa þeim að taka lokapróf á ensku ef þeir þurfa og veita sveigjanleika í mætingu vegna andlegra veikinda.

A.1. - A.4.

Að öðrum liðum í stefnunni ólöstuðum telur SÍF ekki síst mikilvægt að hlusta á rödd nemenda enda þeir stærsti hópur hagsmunaðila þegar kemur að menntun í landinu, á hvaða aldri sem þeir kunna að vera. Þannig geta nemendur miðlað af reynslu sinni af því hvernig megi tryggja jöfn tækifæri fyrir alla. Nemendur með fatlanir eru til að mynda bestir til þess fallnir að benda á það sem betur megi fara þegar kemur að aðgengi (að menntun, skólabyggingum og félagslífi), erlendir nemendur að miðla reynslu sinni af því að koma inn í nýtt og oft framandi skólaumhverfi og nemendur á landsbyggðinni í að leggja fram tillögur að því hvað þurfi til svo þeir kjósi að sækja sér menntun í heimababyggð. Sé lagt vel við hlustir má vel greina raddir og ákall nemenda um hverskonar stuðning þeir telja sig þurfa á að halda.

C.7. Stafræn tilvera.

Þau atriði sem tiltekin eru undir liðnum eru öll afar mikilvæg, ekki síst þekking á persónuvernd, greining upplýsinga og ábyrg nethegðun í því svartholi sem internetið er.

Telur SÍF að við þetta megi bæta að lögd skuli áhersla á rafvæðingu námsgagna og gefa nemendum þannig val um að bera þungar bækur daglega á milli heimilis og skóla eða hlaða þeim niður á tölvu eða önnur snjalltæki. Auk þess sem það væri til bóta fyrir marga nemendur væri það samræmi við aukna umhverfisvitund og einnig mun auðveldara að uppfæra kennslugögn í takt við samfélagsþróunina en þekkt er að margar kennslubækur séu komnar vel til ára sinna þegar kemur að efnistöfum og áherslum en of kostnaðarsamt sé að ráðast í endurprentun til þess að það sé gert með reglubundnum hætti. Rafbækur myndu einnig auðvelda aðgengi þeirra sem eiga erfitt með lestur, að námsbókum, þar sem þeir gætu þá notað vefþulu til að láta lesa fyrir sig bækurnar.

C.8. Menntun alla ævi.

Í stefnunni er talað um að góða og fjölbreytta menntun á öllum skólastigum en SÍF saknar þess að hvergi sé minnst á óformlega eða óhefðbundna menntun, allt það sem nemendur læra í sínum frítíma fyrir utan vegg skólans. Nemendur um allt landa afla sér fjölbreyttrar og mikilvægrar reynslu með þátttöku í ýmskonar ungmennastarfi s.s. félagsstarfi og hagsmunabaráttu sem nýtist þeim engu minna og oft á tíðum jafnvel meira þegar fram líða stundir en hið hefðbundna nám sem kennt er eftir námsskránni. Leiðtogahæfni, ábyrgð, ákvarðanatáka, félagsfærni, viðburðaskipulagning og samskipti við ráðamenn eru allt þættir sem seint verða kenndir á bókina en eru engu að síður gríðarlega valdeflandi. Vill SÍF sjá í menntastefnunna styðja við slíka þátttöku nemenda með þeim hætti að slík þátttaka verði metin til eininga í framhaldsskólum.

D.1. Heilsuefning.

Ekki nægir að áréttá mikilvægi kynfræðslu heldur þarf að gera hana að skyldufagi í framhaldsskólum til að tryggja að allir nemendur hljóti tilskylda menntun í faginu. Þá má velta upp þeirri spurningu hvort kynfræðsla ein og sér nái nægilega vel utan um þau atriði sem talin eru upp í greinargerðinni, þ.e.a.s. jafnréttissjónarmið og samskipti kynjanna en um árabíl hefur mikilvægi kynja- og jafnréttisfræði verið rætt í starfi SÍF. Hér er ekki aðeins átt við jafnrétti kynjanna heldur jafnrétti í víðara samhengi, svo sem stöðu fatlaðra í samfélaginu og jafnrétti trúarbragða. Í starfi SÍF með ráðgjafahópum fatlaðra nemenda og nemenda af erlendum uppruna hafa þátttakendur bent á að mikil fáfræði er oft á meðal samnemenda um stöðu þeirra sem tilheyra minnihlutahópum sem aftur veldur fordómum og aðskilnaði, minni þátttöku og færri tækifærum. Til að tryggja að sú fræðsla sem nemendur hljóta í kyn -, kynja - og jafnréttisfræðslu í framhaldsskólum sé í takt við nýjustu kenningar, fagleg og óhlutdræg er mikilvægt að fögin séu gerð að skyldufögum í kennaranámi og að kennarar geti reglulega sótt sér endurmenntun.

D.2. Geðrækt.

SÍF hefur í fjölda ára barist fyrir því að nemendur hafi greiðan aðgang að sálfræðiþjónustu í sínum framhaldsskóla enda ljóst að andleg vanlíðan getur haft varanlega slæm áhrif á bæði nám og stöðu einstaklinga í samfélaginu, að ótöldum kostnaði fyrir ríkið. Þótt margt hafi

breyst til batnaðar í þeim efnum vantar enn mikið upp á og ljós að þörfin hefur sjaldan, ef nokkurntíman verið meiri en nú í Covid - faraldrinum þegar á brattan er að sækja í námi og félagsleg einangrun mikil. Því kallar félagið eftir því að yfirvöld framfylgi eigin menntastefnu strax á vorönn 2021 og styrki sálfræðiþjónustu nemenda enn frekar, bæði með aukinni þjónustu innan skólanna sem og fjarþjónustu.

D.6. Velliðan allra

Með fjölbreyttara samfélagi þar sem nemendum með fjölbreyttan bakgrunn s.s. sögu (til að mynda flóttamenn), trúarbrögð og kynvitund, fjölgar sífellt, er mikilvægt að kennurum sé veittur stuðningur í formi menntunnar og fræðslu til að tryggja skilning þeirra og stuðning við nemendur.

Það sem SÍF telur vanta í stefnunna

1. Undanfarin misseri hefur ákall nemenda og samfélagsins almennt um aukið fjármálalæsi orðið æ háværi. Þótt enginn deili um mikilvægi íslenskra bókmennta, ensku og félagsfræði er ljóst að þau fög koma ekki að miklu gagni þegar t.d. taka á námslán eða kaupa á íbúð með tilheyrandi fjárhagslegum skuldbindingum. Lítil sem enginn fjármálakennsla er í framhaldsskólum og saknar SÍF þess að ekki sé lögð á það áhersla í stefnunni að hún skuli aukin.

2. Mikil umræða hefur verið í skólasamfélaginu, í fræðasamfélaginu, á Alþingi og víðar, um erfiða stöðu drengja í skólakerfinu og furðar SÍF sig á því að ekki skuli vera lögð áhersla á það í nýrri menntastefnu, að rétta þann halla með einhverju móti. Í lykiltölum frá Háskóla Íslands sem gefnar voru út fyrr á þessu ári voru 68% nemenda skólans konur árið 2019 og 70% þeirra sem útskrifuðust frá skólanum það sama ár voru konur. Einnig má sjá í helstu niðurstöðum Pisa könnunnarinnar frá 2018 hversu langt á eftir drengir eru í ákveðnum námsgreinum.

Heilt á litið styður sú menntastefna sem nú er lögð fram við helstu áhersluatriði Sambands íslenskra framhaldsskólanema og vill félagið jafnframt ítreka mikilvægi aðkomu kennara og skólastjórnenda í henni. Leggur félagið áherslu á mikilvægi þess að vanda til verka við innleiðingu hennar í miklu og nánu samstarfi allra hagaðila og að fjármagn sé tryggt svo framfylgja megi góðri stefnu. Þá séu mælanleg markmið lykilatriði og að þau séu metin með reglubundnum hætti.

Virðingarfyllt

Framkvæmdastjórn Sambands íslenskra framhaldsskólanema